

משניות סדר נזיקים

על פי מהדורת הרב דוד אלטאראס ז"ל
שהודפס בשנת ה'תק"ע בעיר פיסא

פה ירושלים יע"א
שנת דובר שלום לכל עמו לפ"ק



הוצאת חטף-סגול

2024

הובא לדפוס באמצעות \LaTeX ע"י שמעון מונטגיו

תפלת ר' נחוניא בן הקנה שחייב לאומרה כל הנכנס לבית המדרש ללמוד
יהי רצון מלפניך יי אלהי שלא יאָרע דְבַר תְּקֻלָּה עַל יְדֵי וְלֹא אֶכְשֶׁל
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וַיִּשְׁמָחוּ בִּי חֲבִירֵי וְלֹא אֹמֵר עַל טְהוֹר טָמֵא וְלֹא עַל
טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל מִתֵּר אֶסוּר וְלֹא עַל אֶסוּר מִתֵּר וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבִירֵי
בְּדַבֵּר הִלְכָּה וְאַשְׁמַח בָּהֶם:

והאר"י צוק"ל היה אומר אחר תפלה זו שני פסוקים אלו

כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:
גַּל עֵינֵי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ:

קודם הלימוד

כתוב בספר תוצאות חיים כשפותח הספר ללמוד בו יאמר

הִנְנִי רוֹצֶה לְלַמֹּד כְּדֵי שֶׁיֵּבִיאֵנִי תִלְמוּד זֶה לִידי מַעֲשֶׂה וְלִידי מִדּוֹת
יִשְׁרוֹת וְלִידי יְדִיעַת הַתּוֹרָה וְהִרְיֵנִי עוֹשֶׂה לְשֵׁם יְחִיד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ
הוא וּשְׁכִינָתִיה בְּדַחִילוֹ וּרְחִימוּ וַיְהִי נֹעֵם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה
יְדִינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֶׂה יְדִינוּ כּוֹנֵנָהוּ:

משניות סדר נזיקים

יש בו י' מסכתות וזהו סדורן

א בבא קמא י פרקים ב בבא מציעא י פרקים ג בבא
בתרא י פרקים ד סנהדרין יא פרקים ה מכות ג פרקים
ו שבועות ח פרקים ז עדויות ח פרקים ח ע"ז ה פרקים
ט אבות ו פרקים י הוריות ג פרקים

בין הכל ע"ד פרקים:

ויש שמסדרים אחר שבועות ע"ז ואחר כך הוריות

ואתר כל אבות ולבסוף עדויות

ושניהם ניתנו מרועה אחד

מסכת בבא קמא

פרק א

אֲרֶבֶּעָה אַבּוֹת נִזְיָקִין הַשּׁוֹרִי וְהַבּוֹר וְהַמִּבְעָה וְהַהֲבֵיעַר לֹא הָרִי הַשּׁוֹר כַּהֲרִי הַמִּבְעָה וְלֹא הָרִי הַמִּבְעָה כַּהֲרִי הַשּׁוֹר וְלֹא זֶה וְזֶה שֵׁישׁ בָּהֶן רוּחַ חַיִּים כַּהֲרִי הָאֵשׁ שָׁאִין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וְלֹא זֶה וְזֶה שֶׁדֶּרֶכָּן לִילֵךְ וְלִהְיֵזֶק כַּהֲרִי הַבּוֹר שָׁאִין דֶּרֶכּוֹ לִילֵךְ וְלִהְיֵזֶק הַצֵּד הַשּׁוֹה שֶׁבָּהֶן שֶׁדֶּרֶכָּן לִהְיֵזֶק וְשִׁמְיָרְתָּן עָלֶיךָ וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֹזֵק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ב כָּל שֶׁחֲבַתִּי בְּשִׁמְיָרְתּוֹ הַכְּשֵׁרְתִי אֶת נֹזְקוֹ הַכְּשֵׁרְתִי בְּמַקְצֵת נֹזְקוֹ חֲבַתִּי בְּתַשְׁלוּמֵי נֹזְקוֹ כִּפְּהַכְּשֵׁר כָּל נֹזְקוֹ נִכְסִים שָׁאִין בָּהֶן מַעֲלָה נִכְסִים שֶׁל בְּנֵי בְרִית נִכְסִים הַמְּיוֹחָדִים (וּבְכָל מְקוֹם) חוּץ מִרְשׁוֹת הַמְּיוֹחָדֶת לַמִּזִּיק וּרְשׁוֹת הַנֹּזֵק וְהַמִּזִּיק וּכְשֶׁהִזִּיק חָב הַמִּזִּיק לְשֵׁלֶם תְּשַׁלּוּמֵי נֹזֵק בְּמִיטֵב הָאָרֶץ:

ג שׁוֹם כֶּסֶף וְשׁוֹה כֶּסֶף בְּפָנֵי בֵּית דִּין וְעַל פִּי עֲדִים בְּנֵי חוּרִין וּבְנֵי בְרִית וְהַנָּשִׁים בְּכָלֵל הַנֹּזֵק וְהַנֹּזֵק וְהַמִּזִּיק בְּתַשְׁלוּמֵי:

ד חֲמִשָּׁה תַּמִּין וְחֲמִשָּׁה מוֹעֲדִין הַבְּהֵמָה אֵינָה מוֹעֲדֶת לֹא לִגְח וְלֹא לְגוֹף וְלֹא לְשׁוֹךְ וְלֹא לְרִבּוּץ וְלֹא לְבַעוֹט הַשֵּׁן מוֹעֵד לֶאֱכֹל אֶת הָרְאוּי לָהּ הָרֶגֶל מוֹעֲדֶת לְשִׁבּוֹר

בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ וְשׁוֹר הַמוּעֵד וְשׁוֹר הַמְּזִיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק וְהָאָדָם הַזֹּאֵב וְהָאֵרִי וְהַדּוֹב וְהַנֶּמֶר וְהַבְּרָדִלָּס וְהַנֶּחֱשׁ הָרִי אֵלּוּ מוּעָדִין רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר בְּזֶמֶן שֶׁהֵן בְּנֵי תַרְבוֹת אֵינָן מוּעָדִין וְהַנֶּחֱשׁ מוּעָד לְעוֹלָם מֵהָ בֵּין תָּם לְמוּעֵד (אֶלָּא) שֶׁהֵתָם מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק מְגוּפוֹ וְמוּעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם מִן הָעֲלִיָּה:

יום יד

פרק ב

כִּיצַד הָרֶגֶל מוּעֵדֶת לְשִׁבּוֹר בְּדֶרֶךְ הַלּוּכָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּהּ וּלְשִׁבּוֹר הֵיתָה מִבְּעֻטָּת אוֹ שֶׁהָיוּ צָרוּרוֹת מִנִּתְזִין מִתַּחַת רִגְלֶיהָ וְשִׁבְרָה אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק דֶּרֶסָה עַל הַכְּלִי וְשִׁבְרָתוֹ וְנָפַל עַל כְּלִי אֲחֵר וְשִׁבְרוֹ עַל הָרֹאשׁוֹן מְשִׁלִּים נֶזֶק שְׁלֵם וְעַל הָאֲחֵרוֹן מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק הַתִּרְנָגוּלִים מוּעָדִין לְהִלֵּךְ בְּדֶרֶכָּן וּלְשִׁבּוֹר הָיָה דָּלִיל קָשׁוֹר בְּרִגְלָיו אוֹ שֶׁהָיָה מֵהֵדֵס וְשִׁבְרָ אֶת הַכְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק:

כִּיצַד הַשֵּׁן מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל אֶת הָרֹאשׁוֹ לָהּ הַבֵּהֱמָה מוּעֵדֶת לְאָכּוֹל פִּירוֹת וִירְקוֹת אֹכְלָה כְּסוּת אוֹ כְּלִים מְשִׁלִּים חֲצֵי נֶזֶק בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק אֲבָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים פָּטוֹר וְאִם נִהְיִיתָ מְשִׁלִּים מֵהָ שְׁנֵהֲנִיתָ כִּיצַד (מְשִׁלִּים) מֵהָ שְׁנֵהֲנִיתָ אֹכְלָה מִתּוֹךְ הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵהָ שְׁנֵהֲנִיתָ מִצְדֵי הָרִחְבָּה מְשִׁלִּים מֵהָ שֶׁהִזִּיקָהּ מִפֶּתַח

הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה שְׁנֵהֲנִית • מִתּוֹךְ הַחֲנוּת (מְשֻׁלָּם) מֵה
שֶׁהִזִּיקָה:

א הַכֶּלֶב וְהַגָּדִי שֶׁקִּפְצוּ מֵרֹאשׁ הַגֶּגֶר • וְשִׁבְרוּ אֶת הַכֵּלִים •
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מִפְּנֵי שֶׁהֵן מוֹעֲדִין • הַכֶּלֶב שֶׁנֹּטֵל הַחֲרָרָה
וְהַלֵּךְ לַגָּדִישׁ • אֲכָל הַחֲרָרָה וְהַדְּלִיק הַגָּדִישׁ • עַל הַחֲרָרָה
מְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • וְעַל הַגָּדִישׁ מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק:

ד אֵיזָה הוּא תָם • וְאֵיזָה הוּא מוֹעֵד • מוֹעֵד כָּל שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ
שְׁלֹשָׁה יָמִים • וְתָם מְשִׁיחִזּוֹר בּוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים • דְּבָרֵי רַבִּי
יְהוּדָה • רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מוֹעֵד שֶׁהֵעִידוּ בּוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים •
וְתָם כָּל שֶׁיְהוּ הַתִּינוּקוֹת מִמֶּשֶׁמֶשׁ בּוֹ וְאֵינוֹ נוֹגֵחַ:

ה שׁוֹר הַמִּזִּיק בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק בִּיצֵד • נִגַּח • נִגְף • נִשְׁךְ • רִבְצֵן •
בַּעֲטָ • בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • מְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק •
רַבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר גֵּזֶק שָׁלֹם • וְחֲכָמִים אוֹמְרִים חֲצִי גֵזֶק •
אָמַר לָהֶם רַבִּי טַרְפוֹן וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָ עַל הַשֵּׁן
וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהוּא פָּטוּר • הַחֲמִיר עָלֵיהֶם
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַקֶּרֶן
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • לְשֻׁלָּם חֲצִי גֵזֶק • אֵינוֹ דִין שֶׁנֶּחֱמִיר עָלֶיהָ
בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק לְשֻׁלָּם גֵּזֶק שָׁלֹם • אָמְרוּ לוֹ דִּין לָבֵא מִן הַדִּין
לִהְיוֹת כְּנֶדוֹן • מֵה בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים חֲצִי גֵזֶק • אִף בְּרִשּׁוֹת
הַנֶּזֶק חֲצִי גֵזֶק • אָמַר לָהֶם אֲנִי לֹא אֶדוֹן קֶרֶן מִקֶּרֶן • אֲנִי אֶדוֹן
קֶרֶן מִרְגֵּל • וּמָה אִם בְּמָקוֹם שֶׁהִקְלָ עַל הַשֵּׁן וְעַל הָרֶגֶל
בְּרִשּׁוֹת הָרִבִּים • הַחֲמִיר בְּקֶרֶן • מָקוֹם שֶׁהַחֲמִיר עַל הַשֵּׁן

וְעַל הָרֶגֶל בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק־ אֵינוֹ דִּין שְׁנַחֲמִיר בְּקָרָן־ אָמְרוּ
לֹא דִיּוֹ לָבֵא מִן הַדִּין לִהְיוֹת בְּגִדּוֹן־ מֵהַ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים חֲצִי
נֶזֶק אֶף בְּרִשּׁוֹת הַנֶּזֶק חֲצִי נֶזֶק:

^א אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם בֵּין שׁוֹגֵג־ בֵּין מְזִיד־ בֵּין עֵר־ בֵּין יָשׁוּן־
סָמָא אֶת עֵין חֲבִירוֹ וְשִׁבַּר אֶת הַכֵּלִים־ מְשַׁלֵּם נֶזֶק שְׁלֵם:

פרק ג

הַמַּנִּיחַ אֶת הַכֹּד בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וּבֵא אַחֵר וְנִתְקַל בָּהּ־
וְשִׁבְרָה פְטוֹר־ וְאִם הוּזַק בָּהּ בְּעַל הַחֲבִית חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהַחֲלַק אֶחָד בְּמִים־
אוֹ שְׁלָקָה בְּחֶרְסִיָּה חֵיב־ רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּמִתְכַּוֵּין חֵיב־
בְּאֵינוֹ מִתְכַּוֵּין פְטוֹר:

^ב הַשּׁוֹפֵךְ מִים בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב
בְּנִזְקוֹ־ הַמַּצְנִיעַ אֶת הַקּוֹץ וְאֶת הַזְּכוּכִית־ וְהַגֹּדֵר אֶת גְּדָרוֹ
בְּקוֹצִים־ וְגִדֵּר שֶׁנֶּפֶל לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהִזְקוּ בָּהֶן אַחֵרִים־
חֵיב בְּנִזְקוֹ:

^ג הַמוֹצִיא אֶת תִּבְנֹו וְאֶת קֶשׁוֹ לְרִשּׁוֹת הָרַבִּים לְזָבִלִים־
וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ רֶבֶן
שֶׁמַּעֲזוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אוֹמֵר כָּל הַמִּקְלָקְלִין בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים
וְהִזְקוּ־ חֵיבִין לְשֵׁלֶם־ וְכָל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה־ הַהוֹפֵךְ אֶת
הַגָּלָל בְּרִשּׁוֹת הָרַבִּים־ וְהוּזַק בָּהֶן אַחֵר־ חֵיב בְּנִזְקוֹ:

י שְׁנֵי קְדָרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין זֶה אַחֵר זֶה וְנִתְקַל הָרִאשׁוֹן
וְנִפְלָ וְנִתְקַל הַשֵּׁנִי בְּרִאשׁוֹן חֵיב בְּגִזְקֵי שְׁנֵי:

ה זֶה בָּא בְּחִבִּיתוֹ וְזֶה בָּא בְּקוֹרְתּוֹ נִשְׁבְּרָה כְּדוֹ שֶׁל זֶה
בְּקוֹרְתּוֹ שֶׁל זֶה פָּטוּר שְׁלֵזָה רְשׁוּת לְהֵלֶךְ וְלִזְה רְשׁוּת
לְהֵלֶךְ הִיָּה בְּעַל קוֹרָה רִאשׁוֹן וּבְעַל חִבִּית אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה
חִבִּית בְּקוֹרָה פָּטוּר בְּעַל הַקוֹרָה וְאִם עָמַד בְּעַל הַקוֹרָה
חֵיב וְאִם אָמַר לְבַעַל חִבִּית עֲמֹד פָּטוּר הִיָּה בְּעַל חִבִּית
רִאשׁוֹן וּבְעַל קוֹרָה אַחֲרוֹן נִשְׁבְּרָה חִבִּית בְּקוֹרָה חֵיב
וְאִם עָמַד בְּעַל חִבִּית פָּטוּר וְאִם אָמַר לְבַעַל קוֹרָה עֲמֹד
חֵיב וְכֵן זֶה בָּא בְּגִירוֹ וְזֶה בְּפִשְׁתָּנוֹ:

י שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מְהַלְכִין בְּרִשׁוּת הָרַבִּים אֶחָד רָץ וְאֶחָד
מְהַלֵּךְ אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם רָצִים וְהִזִּיקוּ זֶה אֶת זֶה שְׁנֵיהֶם
פָּטוּרִין:

י הַמְּבַקֵּעַ בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הָרַבִּים בְּרִשׁוּת
הָרַבִּים וְהִזִּיק בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד וְהִזִּיק
בְּרִשׁוּת הַיָּחִיד אַחֵר חֵיב:

ח שְׁנֵי שְׁוָרִים תָּמִים שֶׁחִבְּלוּ זֶה אֶת זֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר
חֲצִי גִזָּק שְׁנֵיהֶם מוּעָדִים מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם
אֶחָד תָּם וְאֶחָד מוּעָד מוּעָד בְּתָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק
שְׁלֵם תָּם בַּמוּעָד מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי גִזָּק וְכֵן שְׁנֵי אֲנָשִׁים
שֶׁחִבְּלוּ זֶה בְּזֶה מְשַׁלְמִים בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בַּמוּעָד
וּמוּעָד בְּאָדָם מְשַׁלֵּם בַּמּוֹתֵר גִּזָּק שְׁלֵם אָדָם בְּתָם וְתָם

בְּאָדָם. אָדָם בְּתָם מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם. תָּם בְּאָדָם
מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר חֲצִי נֶזֶק. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר אִף תָּם שְׁחָבַל
בְּאָדָם. מְשִׁלֵּם בַּמּוֹתֵר נֶזֶק שְׁלֵם:

ט שׁוֹר שָׁוָה מָנָה שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה
יָפָה כָּלוּם. נוֹטֵל אֶת הַשׁוֹר. שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר
שָׁוָה מֵאֲתִים. וְאֵין הַנִּבְלָה יָפָה כָּלוּם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר עַל
זֶה נֶאֱמַר וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי וְחָצוּ אֶת כֶּסֶּפוֹ. אָמַר
לֹא רַבִּי יְהוּדָה וְכֵן הִלְכָה. קִיַּמְתָּ וּמָכְרוּ אֶת הַשׁוֹר הַחַי
וְחָצוּ אֶת כֶּסֶּפוֹ. וְלֹא קִיַּמְתָּ וְגַם אֶת הַמֵּת יִחָצוּ. וְאִיזָה זֶה
שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים שֶׁנֶּגַח שׁוֹר שָׁוָה מֵאֲתִים. וְהַנִּבְלָה יָפָה
חֲמִשִּׁים זוּזִים. שָׁוָה נוֹטֵל חֲצִי הַחַי וְחָצִי הַמֵּת. וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי
הַחַי וְחָצִי הַמֵּת:

י יֵשׁ חֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וּפְטוֹר עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ.
פְּטוֹר עַל מַעֲשֵׂה שׁוֹרוֹ. וְחֵיִיב עַל מַעֲשֵׂה עֶצְמוֹ. שׁוֹרוֹ
שְׁבִישׁ פְּטוֹר. וְהוּא שְׁבִישׁ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁסֻמָּא אֶת עֵין
עֲבָדוֹ. וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ. פְּטוֹר. וְהוּא שְׁסֻמָּא אֶת עֵין עֲבָדוֹ.
וְהִפִּיל אֶת שְׁנוֹ חֵיִיב. שׁוֹרוֹ שְׁחָבַל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ חֵיִיב. וְהוּא
שְׁחָבַל בְּאֶבְיוֹ וְאִמּוֹ פְּטוֹר. שׁוֹרוֹ שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ
בְּשַׁבַּת חֵיִיב. וְהוּא שֶׁהִדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ בְּשַׁבַּת פְּטוֹר.
מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְחַיֵּב בְּנִפְשׁוֹ:

יא שׁוֹר שֶׁהָיָה רוֹדֵף אַחֵר שׁוֹר אַחֵר (וְהוֹזֵק). זֶה אוֹמֵר
שׁוֹרְדָּה הַזֵּיק. וְזֶה אוֹמֵר לֹא כִּי אֵלָא בְּסִלְעַ לָקָה. הַמוֹצִיא

מחבירו עליו הראיה. היו שנים רודפין אחר אחד. זה
אומר שורף הזיק. וזה אומר שורף הזיק. שניהם פטורין.
אם היו שניהם של איש אחד. שניהם חייבים. היה אחד
גדול. ואחד קטן. הנזק אומר גדול הזיק. והמזיק אומר
לא כי. אלא קטן הזיק. אחד תם ואחד מועד. הנזק
אומר מועד הזיק. והמזיק אומר לא כי. אלא תם הזיק.
המוציא מחבירו עליו הראיה. היו (הנזקין) שנים. אחד
גדול ואחד קטן. והמזיקים שנים. אחד גדול ואחד קטן.
הנזק אומר גדול הזיק את הגדול. וקטן את הקטן. והמזיק
אומר לא כי. אלא קטן את הגדול. וגדול את הקטן. אחד
תם ואחד מועד. הנזק אומר מועד הזיק את הגדול. ותם
את הקטן. והמזיק אומר לא כי. אלא תם את הגדול.
ומועד את הקטן. המוציא מחבירו עליו הראיה.

פרק ד

שור שנגח ארבע וחמשה שורים. זה אחר זה ישלם
לאחרון שבהם. ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו.
ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו. והאחרון אחרון
נשפר. דברי רבי מאיר. רבי שמעון אומר שור שנה
מאתים שנגח שור שנה מאתים. ואין הנבלה יפה כלום.
זה נוטל מנה. וזה נוטל מנה. חזר ונגח שור אחר שנה
מאתים. האחרון נוטל מנה. ושלפניו זה נוטל חמשים וזו
זה נוטל חמשים וזו. חזר ונגח שור אחר שנה מאתים.

האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים וזו ושלפניו הראשונים
דינר זהב:

ב שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד
לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד
לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת
שאינו מועד לו משלם חצי נזק אמרו לפני רבי יהודה
הרי שהוא מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם
לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק
אימתי הוא תם משיחזור בו שלשה ימי שבתות:

ג שור של ישראל שנגח לשור של הקדש ושל הקדש
שנגח לשור של ישראל פטור שנאמר שור רעהו ולא
שור של הקדש שור של ישראל שנגח לשור של גוי
פטור ושל גוי שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד
משלם נזק שלם:

ד שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב
ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור
שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין
להן אפטרופוס ומעידין להם בפני אפטרופוס נתפקח
החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו
דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו שור
האצטדין אינו חייב מיתה שנאמר כי יגח ולא שיגחוהו:

ה שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הָאָדָם וּמֵת. מוֹעֵד מְשִׁלִּים כִּפָּר. וְתָם פְּטוּר מִן הַכִּפָּר. וְזֶה חִיבִים מִיתָה. וְכֵן בִּבְנִין. וְכֵן בְּבֵת. נִגְחַת עֶבֶד אוֹ אִמָּה. נוֹתֵן שְׁלֵשִׁים סְלָעִים. בֵּין שֶׁהוּא יָפָה מֵאָה מִנֶּה. וּבֵין שֶׁאִינוֹ יָפָה אֲלֵא דִינָר אֶחָד:

י שׁוֹר שֶׁהָיָה מִתְחַכֵּךְ בַּכֶּתֶל. וְנָפַל עַל הָאָדָם. נִתְכַּוֵּן לְהַרְגוֹ אֶת הַבְּהֵמָה. וְהָרַג אֶת הָאָדָם. לְגוֹי וְהָרַג בֶּן יִשְׂרָאֵל. לְנַפְלִים וְהָרַג בֶּן קִימָא. פְּטוּר:

י' שׁוֹר הָאִשָּׁה. שׁוֹר הֵיתוּמִים. שׁוֹר הָאֶפֶסְטְרוֹפֹס. שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת. וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין. הָרִי אֵלּוֹ חִיבִים מִיתָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר שׁוֹר הַמִּדְבָּר. שׁוֹר הַהֶקְדֵּשׁ. שׁוֹר הַגֵּר שְׁמֵת. (וְאִין לוֹ יוֹרְשִׁין.) פְּטוּרִים מִן הַמִּיתָה. לְפִי שֶׁאִין לָהֶם בָּעָלִים:

ח שׁוֹר שֶׁהוּא יוֹצֵא לְהַסְקָל. וְהַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו אִינוֹ מְקַדְּשִׁי. שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ אָסוּר. וְאִם עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר דִּינוֹ. הַקְדִּישׁוּ בְּעָלָיו. מְקַדְּשִׁי. וְאִם שְׁחָטוּ. בְּשָׂרוֹ מוֹתֵר:

ט מְסָרוֹ לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר. וְלִשְׂזוֹכֵר. נִכְנְסוּ תַּחַת הַבָּעָלִים. מוֹעֵד מְשִׁלִּים נֶזֶק שָׁלֵם. וְתָם מְשִׁלִּים חֲצִי נֶזֶק. קָשְׁרוֹ בְּעָלָיו בְּמוֹסְרָה. וְנָעַל בִּפְנֵיו כְּרָאוּי. וַיֵּצֵא וְהִזִּיק. אֶחָד תָּם. וְאֶחָד מוֹעֵד חֵיב. דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר תָּם חֵיב. וּמוֹעֵד פְּטוּר. שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו. וְשֹׁמֵר הוּא זֶה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אִין לוֹ שְׁמִירָה. אֲלֵא סָבִין:

פרק ה

שׁוֹר שֶׁנִּגְחַת אֶת הַפָּרָה וְנִמְצָא עֹבְרָה בְּצִדָּהּ וְאִין יָדוּעַ.
אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה.
משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד וכן פרה שנגחה
את השור ונמצא ולדה בצדה ו אין ידוע אם עד שלא
נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק מן
הפרה ורביע נזק מן הולד:

ב הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשותו ושברתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם
חזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכניס ברשותו
בעל החצר חייב הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא
ברשותו ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם חזקה
בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשותו בעל החצר
חייב:

א הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשותו נגחו שורו
של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור.
נגח הוא שורו של בעל הבית חייב נפל לבורו והבאיש
מימיו חייב היתה אביו או בנו לתוכו משלם את הכפר.
ואם הכניס ברשותו בעל החצר חייב רבי אומר בכלן
אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור:

ד שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו
ילדיה פטור מדמי ולדות ואדם שהיה מתכוין לחבירו

והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות כיצד
משלם דמי ולדות שמים את האשה כמה היא יפה עד
שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון
בן גמליאל אם בן משהאשה יולדת משבחת אלא שמים
את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל
נותן ליורשיו היתה שפחה ונשתחררה או גזירת פטור:

ה החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים או
ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד ברשות היחיד
ופתחו לרשות היחיד אחר חייב החופר בור ברשות
הרבים ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב אחד החופר
בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב אם בן למה נאמר
בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל
שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה
טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק
בו חייב:

י בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו
והשני ולא כסהו השני חייב כסהו הראשון ובא השני
ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל
לתוכו שור או חמור ומת חייב נפל לפניו מקול הכריה
חייב לאחוריו מקול הכריה פטור נפל לתוכו שור וכליו
ונשתברו חמור וכליו ונתקרוו חייב על הבהמה ופטור

עַל הַכֵּלִים. נָפַל לְתוֹכוֹ שׁוֹר חָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטַן חֵיב. בֶּן אוֹ
בֵּת. עֶבֶד אוֹ אִמָּה פָּטוּר:

אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בַּהֲמָה. לְנִפְלֹת הַבּוֹר. וְלִהְפָּרֶשֶׁת
הַר סִינִי. וּלְתַשְׁלוּמֵי כָּפֶל. וְלִהְשֹׁבֶת אֲבֵדָה. לְפָרִיקָה.
לְחִסּוּמָה. לְכִלְאִים. וּלְשֹׁבֶת. וְכֵן חִיָּה וְעוֹף. כִּיּוֹצֵא בָהֶן. אִם
כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר. אֲלֵא שֶׁדִּבֶּר הַפְּתוּב בַּהוּוֹה:

פרק ו

הַכּוֹנֵס צֹאן לְדִיר וְנָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. לֹא נָעַל בַּפָּנִיָּה כָּרְאוּי. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
חֵיב. נִפְרָצָה בְּלִילָה. אוֹ שֶׁפִּרְצוּהָ לְסֻטִּים. וַיִּצָּאָה וְהִזִּיקָה
פָּטוּר. הוֹצִיאוּהָ לְסֻטִּים (לְסֻטִּים) חֵיבִים:

הַנִּיחָה בַּחֲמָה. אוֹ שֶׁמָּסְרָהּ לְחָרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטַן. וַיִּצָּאָה
וְהִזִּיקָה חֵיב. מָסְרָהּ לְרוּעָה. נִכְנָס רוּעָה תַּחְתּוּיוֹ. נִפְלָה
לְגִינָה וְנִהְיָתָ. מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁנִּהְיָתָ. יִרְדָּה כְּדִרְכָּה וְהִזִּיקָה.
מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. כִּיּוֹצֵא מְשֻׁלָּם מֵה שֶׁהִזִּיקָה. שְׁמִין בֵּית
סָאָה בְּאוֹתָהּ שָׂדֶה כָּמָה הִיתָה יָפָה וְכָמָה הִיא יָפָה. רַבִּי
שְׁמַעוֹן אוֹמֵר אֲכֻלָּה פִּירוֹת גְּמוּרִים מְשֻׁלָּם פִּירוֹת גְּמוּרִים.
אִם סָאָה סָאָה אִם סָאֲתִים סָאֲתִים:

הַמְּגֵדִישׁ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבִירוֹ שֶׁלֹּא בְּרִשּׁוֹת. וְאֲכָלְתָּן
בְּהֶמְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה. פָּטוּר. וְאִם הִזְקָה בָּהֶן. בַּעַל
הַגֵּדִישׁ חֵיב. וְאִם הַגֵּדִישׁ בְּרִשּׁוֹת. בַּעַל הַשָּׂדֶה חֵיב:

י השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחיוב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא העצים ואחד הביא האור המביא את האור חייב בא אחד ולבה המלבה חייב לבתה הרוח כלן פטורין השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות או דרך הרבים או נהר פטור המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אליעזר בן עזריה אומר רואין אותה כאלו היא באמצע בית כור רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות בדרך רשות הרבים רבי עקיבא אומר חמשים אמה רבי שמעון אומר שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

ה המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו רבי יהודה אומר ישלם (כל) מה שבתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורים ה"ה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור ומודים חכמים לרבי יהודה במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

י גַּן שִׁיצָא מִתַּחַת הַפְּטִישׁ וְהִזִּיק חֵיב גָּמַל שֶׁהִיא טְעוֹן פְּשָׁתָן וְעָבַר בְּרִשּׁוֹת הָרָבִים וְנִכְנָס פְּשָׁתָנוּ לְתוֹךְ הַחֲנוּת וְדָלְקָה בָּנְרוֹ שֶׁל חֲנוּנִי וְהִדְלִיק אֶת הַבִּירָה בְּעַל הַגָּמַל חֵיב הַנִּיחַ הַחֲנוּנִי נָרוֹ מִבְּחוּץ הַחֲנוּנִי חֵיב רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בָּנֵר חֲנֻכָּה פָּטוּר:

פרק ז

מְרַבָּה מֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל מִמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה שֶׁמֵּדַת תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל נוֹהֶגֶת בֵּין בְּדָבָר שִׁישׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּבֵין בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים וּמֵדַת תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה אֵינָה נוֹהֶגֶת אֲלֵא בְּשׁוֹר וְשֶׁה בִּלְבָד שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגְנוֹב אִישׁ שׁוֹר אוֹ שֶׁה וּטְבָחוֹ וּמָכְרוֹ וְגוֹמֵר אֵין הַגֹּנוֹב אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְלֹא הַטּוֹבֵחַ וְלֹא הַמוֹכֵר אַחֵר הַגֹּנוֹב מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה:

ב גֹּנוֹב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם אוֹ עַל פִּי שְׁנַיִם אַחֲרִים מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וּמָכַר בְּשִׁבְתָּ גֹּנוֹב וּמָכַר לְעִבּוּדַת אֱלִילִים גֹּנוֹב וְטָבַח וּמָכַר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים גֹּנוֹב מִשְׁלָ אָבִיו וְטָבַח וּמָכַר וְאַחֵר כֵּךְ מֵת אָבִיו גֹּנוֹב וְטָבַח וְאַחֵר כֵּךְ הַקָּדִישׁ מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה גֹּנוֹב וְטָבַח לְרִפּוּאָה אוֹ לְכֻלָּבִים הַשּׁוֹחֵט וְנִמְצָא טְרֵפָה הַשּׁוֹחֵט חוֹלִין בַּעֲזָרָה מִשְׁלֵם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וְחֻמְשָׁה רַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּשֵׁנֵי אֵלוֹ:

ג גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּיהֶם וְנִמְצְאוּ זִמְמִין.
 מְשַׁלְּמִין הַכֹּל. גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי שְׁנַיִם
 אֲחֵרִים. אֵלּוּ וְאֵלּוּ נִמְצְאוּ זִמְמִין. הָרִאשׁוֹנִים מְשַׁלְּמִין
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהָאַחֲרוֹנִים מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה.
 נִמְצְאוּ אַחֲרוֹנִים זִמְמִין. הוּא מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְהֵם
 מְשַׁלְּמִין תְּשֻׁלוּמֵי שְׁלֹשָׁה. אֶחָד מִן הָאַחֲרוֹנִים זִמֶּם. בְּטִלָּה
 עֵדוּת שְׁנִיָּה. אֶחָד מִן הָרִאשׁוֹנִים זִמֶּם. בְּטִלָּה כָּל הָעֵדוּת.
 שְׂאֵם אֵין גְּנִיבָה אֵין טְבִיחָה וְאֵין מְכִירָה:

ד גָּנַב עַל פִּי שְׁנַיִם וְטָבַח וּמָכַר עַל פִּי עַד אֶחָד. אוֹ
 עַל פִּי עֶצְמוֹ. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב וְטָבַח בְּשֶׁבֶת גָּנַב וְטָבַח לְעִבּוּדֵת
 אֲלִילִים. גָּנַב מִשָּׁל אָבִיו וּמֵת אָבִיו. וְאַחֵר כִּדְ טָבַח וּמָכַר.
 גָּנַב וְהִקְדִּישׁ וְאַחֵר כִּדְ טָבַח וּמָכַר. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי
 כָּפֶל וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן
 אוֹמֵר קִדָּשִׁים שְׁחִיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה
 וַחֲמִשָּׁה. שְׂאֵין חֵיב בְּאַחֲרֵי־וְתָם פְּטוּר:

ה מָכְרוּ חוּץ (מֵאֶחָד) מִמָּאָה שָׁבוּ. אוֹ שֶׁהִיתָה לוֹ בּוֹ
 שְׁוֹתָפוֹת. הַשּׁוֹחֵט וְנִתְּנֵבֶלָה בִּידּוֹ. הַנוֹחֵר וְהַמַּעֲקָר מְשַׁלֵּם
 תְּשֻׁלוּמֵי כָּפֶל. וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה. גָּנַב
 בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים וְטָבַח (וּמָכַר) חוּץ מִרְשׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב
 חוּץ מִרְשׁוֹתָם. וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם. אוֹ שֶׁגָּנַב וְטָבַח
 וּמָכַר חוּץ מִרְשׁוֹתָם. מְשַׁלֵּם תְּשֻׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה.
 אֲבָל גָּנַב וְטָבַח וּמָכַר בְּרִשּׁוֹתָם פְּטוּר:

יְהִי מוֹשְׁכוֹ וְיוֹצֵא וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים פְּטוֹר. הַגְּבִיּהוּ
אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת חַיִּב. נִתְּנוּ לְבִכּוּרֵת
בְּנוֹ. אוֹ לְבַעַל חֻבוֹ. לְשׁוֹמֵר חֲנָם. וְלִשְׂוֹאֵל. לְנוֹשֵׂא שְׂכָר.
וְלִשְׂכָר. וְהִיא מוֹשְׁכוֹ וּמֵת בְּרִשּׁוֹת הַבְּעָלִים. פְּטוֹר.
הַגְּבִיּהוּ אוֹ שֶׁהוֹצִיאוֹ מִרִּשּׁוֹת הַבְּעָלִים וּמֵת. חַיִּב:

יֵאֵין מְגִדְלִין בְּהֵמָה דָּקָה בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל. אֲבָל מְגִדְלִין
בְּסוּרְיָא וּבַמְדְּבָרוֹת שְׁבַּאֲרֵץ יִשְׂרָאֵל. אֵין מְגִדְלִין תְּרַנְגוּלִין
בִּירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַקְּדָשִׁים. וְלֹא כֹהֲנִים בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל מִפְּנֵי
הַטְּהָרוֹת. וְלֹא יְגַדֵּל יִשְׂרָאֵל חֲזִירִים בְּכָל מְקוֹם. לֹא יְגַדֵּל
אָדָם אֶת הַכֶּלֶב אֲלֵא אִם כֵּן הִיא קָשׁוּר בְּשִׁלְשֻׁלֶת. אֵין
פוֹרְסִין נִשְׁבִּין לַיוֹנִים. אֲלֵא אִם כֵּן הִיא רְחוּק מִן הַיִּשּׁוּב
שְׁלֵשִׁים רִיס:

פרק ח

הַחֻבֵּל בַּחֲבִירוֹ חַיִּב עָלָיו מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה דְּבָרִים. בְּנִזְק.
בְּצַעַר. בְּרַפּוּי. בְּשִׁבְתָּ. וּבִבְשָׁת. בְּנִזְק כִּי צָד.
סָמָא אֶת עֵינוֹ. קָטַע אֶת יָדוֹ. שָׁבַר אֶת רִגְלוֹ. רוֹאֵין אוֹתוֹ
כְּאִלוֹ הוּא עֹבֵד נִמְכָּר בְּשׁוּק. וְשָׁמִין כְּמָה הִיא יָפָה וְכְמָה
הוּא יָפָה. צַעַר. כְּנֹאז בְּשִׁפּוּד. אוֹ בְּמִסְמָר. וְאַפִּילוּ עַל
צַפְרָנוֹ. מְקוֹם שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה חֲבוּרָה. אוֹמְדִין כְּמָה אָדָם
כִּיּוֹצֵא בָּזָה. רוֹצֵה לְטוֹל לְהִיזֹת מִצָּטְעַר כֶּךָ. רַפּוּי. הִכָּהוּ
חַיִּב לְרַפְּאוֹתוֹ. עָלוּ בוֹ צִמְחִים. אִם מִחֲמַת הַמָּכָה חַיִּב.
שֶׁלֹא מִחֲמַת הַמָּכָה פְּטוֹר. חֵיתָה וְנִסְתָּרָה חֵיתָה וְנִסְתָּרָה.

חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. חֵיתָה כָּל צָרָכָה. אֵינוֹ חֵיב לְרַפְּאוֹתוֹ. שֶׁבֶת
 רוֹאִין אוֹתוֹ בְּאֵלוֹ הוּא שׁוֹמֵר קְשׁוּאִין. שְׂכָבֵר נָתַן לוֹ דְּמֵי
 יָדוֹ וְדְמֵי רַגְלוֹ. בִּשְׁתֵּי הַכֹּל לְפִי הַמְּבִישׁ וְהַמְּתַבֵּישׁ. הַמְּבִישׁ
 אֶת הָעֵרוֹם. הַמְּבִישׁ אֶת הַסּוּמָא. וְהַמְּבִישׁ אֶת הַיֵּשֶׁן חֵיב.
 וַיֵּשֶׁן שְׂבִישׁ פָּטוּר. נָפַל מִן הַגֵּג וְהִזִּיק וּבִישׁ. חֵיב עַל
 הַנֶּזֶק. וּפָטוּר עַל הַבִּשְׁתִּי. (שְׁנַאֲמַר וְשָׁלַחַה יָדָהּ וְהִחֲזִיקָהּ
 בְּמַבוּשִׁיו. אֵינוֹ חֵיב עַל הַבִּשְׁתִּי) עַד שֶׁיֵּהָא מִתְכַּוֵּין:

בִּזְה חֲמֹר בְּאֶדָם מִבְּשׁוּר. שֶׁהָאֶדָם מְשַׁלֵּם נֶזֶק צֶעַר רַפּוּי
 שֶׁבֶת וּבִשְׁתִּי. וּמְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת. וְשׁוֹר אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא
 נֶזֶק. וּפָטוּר מִדְּמֵי וְלָדוֹת:

אֵל הַמֶּכָּה אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְלֹא עָשָׂה בָּהֶם חֲבוּרָה.
 וְהַחֹבֵל בְּחֻבְרֵי בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. חֵיב בְּכָלֶן. הַחֹבֵל בְּעֶבֶד
 עֲבָרִי. חֵיב בְּכָלֶן. חוּץ מִן הַשֶּׁבֶת בְּזֶמֶן שֶׁהוּא שְׁלוֹ. הַחֹבֵל
 בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁל אַחֲרִים חֵיב בְּכָלֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין
 לְעֶבְדִּים בִּשְׁתִּי:

דִּחְרַשׁ שׁוֹטָה וְקָטַן פְּגִיעַתָּן רָעָה. הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם
 שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרֵים פָּטוּרִין. הָעֶבֶד וְהָאִשָּׁה פְּגִיעַתָּן רָעָה.
 הַחֹבֵל בָּהֶן חֵיב. וְהֵם שְׁחִבְלוּ בְּאַחֲרֵים פָּטוּרִין. אֲבָל
 מְשַׁלְּמִין לְאַחַר זֶמֶן. נִתְּגַרְשָׁה הָאִשָּׁה. נִשְׁתַּחֲרַר הָעֶבֶד.
 חֵיבִין לְשִׁלֵּם:

ה' המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה. החובל בחבירו בשבת פטור מכלן. מפני שהוא נדון בנפשו. והחובל בעבד כנעני שלו. פטור מכלן:

י' התוקע לחבירו נותן לו סלע. רבי יהודה אומר משום רבי יוסי הגלילי מנה. סטרו נותן לו מאתים זוז. לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז. צרם באזנו. תלש בשערו. רקק והגיע בו רוקו. העביר טליתו ממנו. פרע ראש האשה בשוק. נותן ארבע מאות זוז. הכל לפי כבודו. אמר רבי עקיבא אפילו עניים שב ישראל רואין אותם כאלו הם בני חורין שיירדו מנכסיהם. שהם בני אברהם יצחק ויעקב. ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק ובאה לפני רבי עקיבא וחיבו לתן לה ארבע מאות זוז. אמר לו רבי תן לי זמן. נתן לו זמן. שמרה עומדת על פתח חצרה. ושבר את הפך בפניה. ובו כאיסר שמן. גלתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה. העמיד עליה עדים. ובא לפני רבי עקיבא אמר לו (רבי) לזו אני נותן ארבע מאות זוז. אמר לו לא אמרת כלום. שהחובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים שחבלו בו חייבין. הקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור. אחרים (שקצצו את נטיעותיו) חייבים:

י' אף על פי שהוא נותן לו. אינו נמחל לו עד שיבקש ממנו. שנאמר ועתה השב אשת וגומר. ומנן שלא יהא המוחל אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל האלהים

וְגוֹמֵר. הָאוֹמֵר סָמָא אֶת עֵינָיו קָטַע אֶת יָדָיו שֶׁבֶר אֶת
 רִגְלָיו חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר חֵיב. קָרַע אֶת כְּסוּתָיו שֶׁבֶר
 אֶת כַּדֵּי חֵיב. עַל מִנַּת לַפְטוֹר פְּטוֹר. עָשָׂה כֵּן לְאִישׁ פְּלוֹנִי
 עַל מִנַּת לַפְטוֹר. חֵיב. בֵּין בְּגוּפוֹ בֵּין בְּמִמּוֹנוֹ:

פרק ט

הַגּוֹזֵל עֲצִים וְעֶשְׂאֵן כָּלִים. צָמַר וְעֶשְׂאֵן בְּגָדִים. מְשַׁלֵּם
 כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. גְּזוּל פָּרָה מְעַבְרָת וְיִלְדָּה. רָחֵל
 טְעוּנָה וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם דָּמֵי פָּרָה הָעוֹמֶדֶת לִילֵד. דָּמֵי רָחֵל
 הָעוֹמֶדֶת לִגְזֹז. גְּזוּל פָּרָה וְנִתְעַבְּרָה אֶצְלוֹ וְיִלְדָּה. רָחֵל
 וְנִטְעָנָה אֶצְלוֹ וְגִזְזָה. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. זֶה הַכֹּל לְכָל
 הַגְּזֻלָּנִים. מְשַׁלְּמִין כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה:

^ב גְּזוּל בַּהֲמָה וְהַזְקִינָה. עֲבָדִים וְהַזְקִינוּ. מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת
 הַגְּזֻלָּה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּעֲבָדִים אוֹמֵר לוֹ הָרִי שְׁלָךְ
 לַפְּנִיךְ. גְּזוּל מִטְבֵּעַ וְנִסְדֵּק. פִּירוֹת וְהִרְקִיבוּ. זֵין וְהַחְמִיץ.
 מְשַׁלֵּם כְּשַׁעַת הַגְּזֻלָּה. מִטְבֵּעַ וְנִפְסָל. תְּרוּמָה וְנִטְמָאת.
 חֶמֶץ וְעֵבֶר עָלָיו הַפֶּסַח. בַּהֲמָה וְנִעְבְּדָה בָּהּ עֲבִירָה. אוֹ
 שִׁנְפָּסָלָה מֵעַל גְּבִי מִזְבֵּחַ. אוֹ שֶׁהִיתָה יוֹצֵא לְסֶקֶל. אוֹמֵר
 לוֹ הָרִי שְׁלָךְ לַפְּנִיךְ:

^ג נָתַן לְאוֹמְנִים לְתַקֵּן וּקְלָקְלוּ. חֵיבִים לְשֵׁלִם. נָתַן לְחֹרֶשׁ
 שָׂדֶה תִּיבָה וּמִגְדָּל לְתַקֵּן. וּקְלָקַל. חֵיב לְשֵׁלִם. הַבְּנָאִי
 שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְסִתּוֹר אֶת הַכֶּתֶל. וְשֶׁבֶר אֶת הָאֲבָנִים אוֹ

שֶׁהַזֵּיק חָיֵב לְשֵׁלֵם. הֵיךְ סוֹתֵר מִצַּד זֶה. וְנִפְלַל מִצַּד אֲחֵר.
פְּטוּר. וְאִם מִחֲמַת הַמִּכָּה חָיֵב:

ד' הַנּוֹתֵן צֶמֶר לְצַבֵּעַ וְהַקֹּדִיחוֹ יוֹרֶה. נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ.
צָבְעוּ כָּאוֹר. אִם הִשְׁבַּח יִתֵּר עַל הַיְצִיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַיְצִיָּאָה. וְאִם הַיְצִיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת
הַשְּׁבַח. לְצַבּוֹעַ לוֹ אָדוֹם. וְצָבְעוּ שְׁחֹר. שְׁחֹר וְצָבְעוּ
אָדוֹם. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר נוֹתֵן לוֹ דָּמִי צֶמְרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה
אוֹמֵר אִם הִשְׁבַּח יוֹתֵר עַל הַיְצִיָּאָה. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַיְצִיָּאָה.
וְאִם הַיְצִיָּאָה יִתֵּרָה עַל הַשְּׁבַח. נוֹתֵן לוֹ אֶת הַשְּׁבַח:

ה' הַגּוֹזֵל אֶת חֲבִירוֹ שְׁוֶה פְּרוּטָה וְנִשְׁבַּע לוֹ. יוֹלִיכֵנוּ אַחֲרָיו
(אֶפִּילוֹ) לְמַדִּי. לֹא יִתֵּן לֹא לִבְנוֹ. וְלֹא לְשְׁלוּחוֹ. אֲבָל נוֹתֵן
לְשְׁלִיחַ בֵּית דִּין. וְאִם מֵת יַחֲזִיר לְיוֹרְשָׁיו:

ו' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל
הַקֶּרֶן. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מִפְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. אֵינוּ צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו.
נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ. וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל
הַחֲמִשׁ. וְלֹא מָחַל לוֹ עַל הַקֶּרֶן. מָחַל לוֹ עַל זֶה וְעַל זֶה.
חוּץ מְשֻׁוּה פְּרוּטָה בַּקֶּרֶן. צָרִיד לִילֹךְ אַחֲרָיו:

ז' נָתַן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן. וְנִשְׁבַּע לוֹ עַל הַחֲמִשׁ. הֲרִי זֶה מְשֻׁלֵּם
חֲמִשׁ עַל חֲמִשׁ. עַד שִׁיתִּמָּעֵט הַקֶּרֶן פְּחוֹת מְשֻׁוּה פְּרוּטָה.
וְכֵן בַּפְּקָדוֹן. אוֹ בַתְּשׁוּמַת יָד. אוֹ בַּגָּזֵל. אוֹ עָשָׂק אֶת עַמִּיתוֹ.
אוֹ מִצָּא אֲבִידָה וְכַחֵשׁ בָּהּ וְנִשְׁבַּע עַל שְׁקָר. הֲרִי זֶה מְשֻׁלֵּם

קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נֶאֱבַד מִשְׁבִּיעֶךָ
אָנִי וְאָמַר אָמֵן וְהָעֵדִים מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאֵכְלוּ מִשְׁלֵם קָרַן
הוֹדָה מֵעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הֵיכָן פִּקְדוֹנִי אָמַר לוֹ נִגְנַב מִשְׁבִּיעֶךָ אָנִי וְאָמַר אָמֵן
וְהָעֵדִים מְעִידִים אוֹתוֹ שֶׁנִּגְבּוּ מִשְׁלֵם תְּשְׁלוּמֵי כָּפֶל הוֹדָה
מֵעֲצָמוֹ מִשְׁלֵם קָרַן וְחָמֵשׁ וְאֶשֶׁם:

הַגּוֹזֵל אֶת אָבִיו וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה אוֹ שָׁאִין לוֹ לֹא
וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הָאוֹמֵר לְבָנוֹ קוֹנֵם אִי אֶתָּה נִהְיָה מִשְׁלִי אִם מֵת יִירָשְׁנוּ
בְּחַיָּיו וּבְמוֹתוֹ אִם מֵת לֹא יִירָשְׁנוּ וַיִּחְזִיר לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו
וְאִם אֵין לוֹ לֹא וּבִעֲלֵי הַחוּב בָּאִים וְנִפְרָעִים:

הַגּוֹזֵל אֶת הָגֵר וְנִשְׁבַּע לוֹ וּמַת הָרִי זֶה מִשְׁלֵם קָרַן
וְחָמֵשׁ לְכֹהֲנִים וְאֶשֶׁם לְמִזְבֵּחַ שֶׁנֶּאֱמַר וְאִם אֵין לְאִישׁ
גּוֹאֵל לְהָשִׁיב הָאֶשֶׁם אֵלָיו הָאֶשֶׁם הַמּוֹשֵׁב לֵי לִכְהֵן וְגוֹמֵר
הִיָּה מַעֲלָה אֶת הַכֶּסֶף וְאֶת הָאֶשֶׁם וּמַת הַכֶּסֶף יִנָּתֵן לְבָנָיו
וְהָאֶשֶׁם יִרְעָה עַד שִׁסְתָּאב וַיִּמָּכֵר וַיִּפְּלוּ דָמָיו לַנִּדְבָה:

נָתַן הַכֶּסֶף לְאֶנְשֵׁי מִשְׁמֶר וּמַת אֵין הַיּוֹרְשִׁין יְכוּלִין
לְהוֹצִיא מִיָּדָם שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לִכְהֵן לוֹ יִהְיֶה
נָתַן הַכֶּסֶף לְהַוִּירֵב וְאֶשֶׁם לִידְעָה יֵצֵא אֶשֶׁם לְהַוִּירֵב
וְכֶסֶף לִידְעָה אִם קָיָם הָאֶשֶׁם יִקְרִיבוּהוּ בְּנֵי יִדְעָה וְאִם

לֹא יִחְזִיר וַיָּבִיא אֶשֶׁם אַחֲרֵי שֶׁהֵמְבִיא גָזִילוֹ עַד שֶׁלֹּא
הֵבִיא אֶשְׁמוֹ יֵצֵא הֵבִיא אֶשְׁמוֹ עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא גָזִילוֹ לֹא
יֵצֵא נָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן לוֹ אֶת הַחֲמִשׁ אֵין הַחֲמִשׁ
מֵעֵכָב:

פרק י

הַגֹּזֵל וּמֹאכִיל אֶת בְּגָדוֹ וְהַנִּיחַ לַפְּנִיָּהֶם פְּטוּרִין מִלְּשָׁלֵם.
וְאִם הָיָה דִּבֶּר שֵׁשׁ בּוֹ אַחֲרֵיות חִיבִין לְשָׁלֵם אֵין
פוֹרְטִין לֹא מַתִּיבֵת הַמוֹכֶסִין וְלֹא מְכִיס שֶׁל גִּבְאִין וְאֵין
נוֹטְלִין מֵהֶם צִדְקָה אֲבָל נוֹטֵל הוּא מִתּוֹךְ בֵּיתוֹ אוֹ מִן
הַשּׁוּק:

אחר השלמת כל מסכתא ומסכתא יאמר זה שלש פעמים

ויועיל לשכחה בעזרת השם יתברך.

הדרן עלך מסכת (פלוני) והדרך עלן דעתן עלך מסכת (פלוני) ודעתך
עלן לא נתנשי מינך מסכת (פלוני) ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין
ולא בעלמא דאתי:

ואחר כך יאמר

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אומנותנו
בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא חנניה בר פפא רמי בר פפא
נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרס בר פפא
רכיש בר פפא סרחב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפיפיות עמך בית
ישראל ונהיה אנחנו כלנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל יראי
שםך ולומדי תורתך:

מאיבי תחכמי מצותך כי לעולם היא לי:

יהי לבי תמים בחקיך למען לא אבוש:

לעולם לא אשכח פקודיך כי בם חייתיני:

ברוך אתה יהוה למדי חקיך: